

3. Перешкоджання виконанню певних слідчих (розшукових) дій (у тому числі обструкція).

4. Фальсифікація і знищення доказів.

Ці варіанти дозволяють визначити загальні для всіх і конкретні для кожного виду прийоми психологічного впливу для подолання протидії розслідуванню. На нашу думку до основних із них можна віднести: переконання; роз'яснення особі обраної нею протидії поведінки; звернення до її почуття громадського обов'язку і морального переконання особи; повторний допит особи і співставлення її свідчень; використання позитивних якостей особи; пред'явлення доказової інформації; раптовість; створення у особи інформованості про її дії, які відомі вже слідчому; використання фактору незгоди між співучасниками; створення в особи уявлення про наявність у слідчого доказів, які на думку підозрюваного були знищені [2].

Працівники слідства мають пам'ятати, що прийоми психологічного впливу, які вони застосовують, нерідко вже відомі особі, що проходить у провадженні, а це може значно ускладнити процес розслідування.

Список використаних джерел

1. Хайдуков Н.П. Тактико-психологические основы воздействия следователя на участвующих в деле лиц. – Саратов: Из-во Саратов. Ун-та, 1984. – 124 с.

2. Сокиран Ф.М. Сучасні концепції психологічного впливу на досудовому слідстві: Монографія. К.: НАВСУ – НВТ «Правник», 2002. – 172с.

Соловійов Едуард Петрович,

заступник начальника Слідчого управління
Головного управління Національної поліції
у місті Києві

НЕБАНКІВСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР ЯК ОБ'ЄКТ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Розвиток фінансового сектору, підприємництва та конкурентного середовища в Україні призводять до перебудови всіх складових фінансового ринку, зокрема ринку фінансових послуг. Причому нового значення набуває діяльність фінансових посередників, передусім небанківських фінансових інститутів, які задовольняють потреби економічних суб'єктів через надання широкого спектру вузькоспеціалізованих фінансових послуг. Це зумовлює зростання конкурентного потенціалу окремих небанківських фінансових посередників, що охоплюють максимальну кількість споживачів на різних рівнях економічної діяльності. Особливисть сучасного етапу розвитку небанківських фінансових інститутів полягає в необхідності поліпшення не лише кількісних, а й якісних показників їх діяльності на ринку фінансових послуг. Перебудова та підвищення

ефективності системи функціонування небанківських фінансових посередників стає найважливішим фактором, що здатний забезпечити розвиток ринку фінансових послуг України

Водночас, корупція залишається внутрішньою загрозою національній безпеці України, що вимагає вжиття різноманітних заходів, спрямованих на протидію цьому негативному явищу. Серед проявів корупції найбільш небезпечними є корупційні кримінальні правопорушення, перелік яких закріплено у примітці статті 45 Кримінального кодексу України [1].

Не винятком став і небанківський фінансовий сектор, зокрема зростання тіньового сектору економіки та криміналізація практично усіх сфер господарювання стримує розвиток ринкових відносин в Україні, загрожуючи національним інтересам та національній безпеці держави, підриває довіру громадян до демократичних інститутів і цінностей, спричиняючи занепокоєння в суспільстві та критичні оцінки міжнародних експертів. За даними офіційної статистичної звітності, протягом 2015–2020 рр. у середньому за рік було викрито близько 40 тис. економічних кримінальних правопорушень, серед яких переважають кримінальні правопорушення проти власності (52,0 %), у сфері господарської діяльності (25,0 %) та пов'язані з ними зловживання службових осіб суб'єктів господарювання усіх форм власності (23,0 %). Перманентно збільшується питома вага тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень і кількість потерпілих, яким завдано великої матеріальної шкоди [2].

Загостренню криміногенної ситуації на фінансовому ринку незалежної України сприяє нерозвинута система державного регулювання і контролю, корупція, правова розбалансованість учасників фінансового ринку та інші об'єктивні чинники. Соціально-економічний розвиток держави зумовлює потребу забезпечення безпеки у сфері діяльності небанківських фінансових установ, до яких належать кредитні спілки, довірчі товариства, інвестиційні компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, страхові фірми та інші фінансові посередники, які надають широкий спектр послуг суб'єктам господарювання та населенню (станом на початок 2021 р. активи небанківського фінансового сектора України становили понад 400 млрд грн) [3].

Особливу увагу слід приділяти захисту приватних інвесторів, оскільки пересічні громадяни здебільшого мають незначний досвід вкладання своїх коштів та обмежені можливості щодо відновлення порушених прав. Починаючи з досвіду фінансових пірамід 1990-х років, злочинні технології під прикриттям небанківських фінансових установ характеризуються використанням злочинцями прийомів маніпулювання свідомістю жертв, атрибутів усесвітньо відомих компаній, сучасних телекомунікаційних технологій, корупційної підтримки чиновників усіх рівнів, що в поєднанні з

недостатньо ефективними заходами протидії таким діям з боку держави тривалий час спричиняє високий рівень їх латентності.

Хоча в загальній структурі економічної злочинності частка виявлених щороку кримінальних правопорушень у сфері діяльності небанківських фінансових установ в згаданий період не перевищувала 2,5 %, викриті правоохоронними органами схеми заволодіння коштами громадян організованими групами та злочинними організаціями шахраїв викликають особливе занепокоєння своїми наслідками. На контролі керівництва різних правоохоронних органів станом на початок 2021 р. перебувало 326 резонансних кримінальних проваджень, у яких потерпілими визнано загалом близько 100 тис. осіб, а сукупні збитки становлять понад 1,5 млрд грн, з яких реально відшкодовано не більше чверті. Масштаби злочинності на ринку небанківських фінансових послуг визнають значними й країни з розвинутими ринковими відносинами. За даними Інтерполу, збитки від організованої злочинності у сфері залучення інвестицій у країнах Європи посідають друге місце після наркобізнесу.

Необхідність ефективного державного регулювання розвитку національної економіки та формування інститутів управління в умовах ринкового середовища зумовлює створення дієвої системи контролю, стратегічна мета якої – забезпечення стабільності економічного зростання країни шляхом запобігання порушенням у сфері надання фінансових послуг та неефективному використанню фінансових ресурсів [4].

Отже, перед вітчизняними правоохоронними органами постають усе нові проблеми законодавчого, відомчого нормативно-правового, організаційного та практичного характеру, які вимагають ефективного вирішення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Підсумки діяльності небанківських фінансових установ за 2020 рік. *Національний банк України*: [сайт]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/-regulation-nonbank-fs-market>.
4. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#Text>.